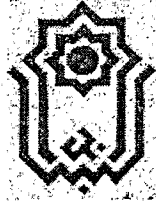

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دانشگاه بوعلی سینا
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه علوم تربیتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

عنوان:

بررسی میزان تأکید برنامه درسی فارسی دوره راهنمایی بر تربیت
هنری دانش آموزان شهر همدان در سال تحصیلی ۸۸-۱۳۸۷

استاد راهنما:

دکتر محمد رضا یوسف زاده

استاد مشاور:

دکتر سیروس قنبری

نگارش:

الهام چراغ زاده

۱۳۸۸/۱۰/۲۰

سال ۱۳۸۸

اداره اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

۱۲۸۷۹۱

همه امتیازهای این پایان نامه به دانشگاه بوعلی سینا تعلق دارد. در صورت استفاده از تمام یا بخشی از مطالب این پایان نامه در مجلات، کنفرانس ها و یا سخنرانی ها باید نام دانشگاه بوعلی سینا (یا اساتید راهنمای پایان نامه) و نام دانشجو با ذکر مأخذ و ضمن کسب مجوز کتبی از دفتر تحصیلات تکمیلی دانشگاه ثبت شود. در غیر این صورت مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

دانشگاه بوعلی سینا

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

مدیریت تحصیلات تکمیلی

با یاری خداوند بزرگ، جلسه‌ی دفاع از پایان نامه الهام چراغ زاده به شماره دانشجویی ۸۵۴۳۲۸۰۰۰۲ در رشته‌ی تاریخ و فلسفه تعلیم و تربیت دوره‌ی کارشناسی ارشد در تاریخ ۱۳۸۸/۴/۲، ساعت ۱۰-۱۲ در سالن شورا دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی دانشگاه بوعلی سینا همدان برگزار شد.

این پایان نامه با عنوان:

بررسی میزان تأکید برنامه درسی ادبیات فارسی دوره‌ی راهنمایی بر تربیت هنری دانش‌آموزان

مورد تأیید هیأت داوران قرار گرفت و با نمره ۱۹/۲۵ او درجه‌ی عالی به تصویب رسید.

داوران:

استاد راهنما: جناب آقای دکتر محمدرضا یوسف زاده

استاد مشاور: جناب آقای دکتر سیروس قنبری

استاد داور داخلی: جناب آقای دکتر یحیی معروفی

استاد داور خارجی: جناب آقای دکتر نعمت ا... عزیزی

مدیر تحصیلات تکمیلی دانشکده: سرکار خانم دکتر لیلا هاشمیان

تقدیم به

آنکه زیاست و زیبایی را

دوست دارد

و تقدیم به روح بلندمادرم.

«من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق»

در آغاز خداوند رحمان و رحیم را برای تمامی نعماتی که به ما داده است شکر میکنیم. و اما در اینجا جا دارد که از زحمات بی دریغ استاد راهنمای این پایان نامه، جناب آقای دکتر محمد رضا یوسف زاده کمال تشکر را داشته باشم که همواره با بزرگواری برای پاسخ گویی به سؤالات و رفع اشکالات اینجانب وقت گذاشته و در کمترین زمان ممکن برای انجام این کار پژوهشی، بیشترین کمک را به اینجانب نمودند. همچنین از استاد مشاور این پایان نامه، جناب آقای دکتر سیروس قنبری برای مساعدت، همفکری و کمک های بی دریغ به اینجانب در انجام این پایان نامه، کمال تشکر و امتنان را دارم. بی شک نقاط قوت این پایان نامه مرهون زحمات و کمک های این دو استاد بزرگوار می باشد و کم و کاست های آن نیز فقط متوجه شخص خود من است، که امیدوارم بر من ببخشید. از اساتید محترم داور داخلی و خارجی که زحمت داوری این پایان نامه را قبول فرمودند نیز کمال تشکر را دارم. همچنین از مدیر محترم گروه علوم تربیتی جناب آقای دکتر معروفی و نیز تمامی اساتید گروه علوم تربیتی دانشکده ادبیات دانشگاه بوعلی سینا برای کمک های بی دریغشان در طول دوره کارشناسی ارشد و مدت انجام این پایان نامه کمال امتنان را دارم. همچنین وظیفه خود میدانم از همسر عزیزم آقای مهندس محمود الماسی برای همراهی دلسوزانه با اینجانب در طول دوره تحصیل و همه اغماض و فداکاری اش تشکر و قدردانی کنم، چرا که اگر همدلی صمیمانه او نبود هیچ یک از این کارها میسر نمی بود.

از سایر دوستان مهربانم، از جمله خانم ظفری پور و خانم یوسفی فرد برای زحماتی که برای اینجانب در انجام این پایان نامه کشیدند کمال تشکر را دارم.

نام خانوادگی دانشجو: چراغ زاده

نام: الهام

عنوان پایان نامه: بررسی میزان تأکید برنامه درسی فارسی دوره راهنمایی بر تربیت هنری دانش

آموزان شهر همدان در سال تحصیلی ۱۳۸۷-۸۸

استاد راهنما: دکتر محمد رضا یوسف زاده

استاد مشاور: دکتر سیروس قنبری

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد. رشته: علوم تربیتی. گرایش: تاریخ و فلسفه آموزش و پرورش.

دانشگاه: بوعلی سینا همدان

تاریخ فارغ التحصیلی: ۱۳۸۸

تعداد صفحه: ۱۰۰

کلید واژه ها: برنامه درسی. دوره راهنمایی. تربیت هنری.

چکیده

نیاز به زیبایی یک نیاز همگانی است که در پالودگی و انسانی تر شدن هویت آدمی تأثیری بسزا دارد. لذا تربیت هنری و ایجاد فرایند افزایش حساسیت و تیز بینی فرد نسبت به زیبایی یکی از وظایف مهم تربیتی در قبال دانش آموزان است. این پژوهش با هدف اصلی شناسایی میزان تأکید برنامه درسی ادبیات فارسی دوره راهنمایی بر تربیت هنری دانش آموزان انجام گرفته است. در این پژوهش دو جامعه آماری وجود دارد که عبارتند از: ۱- جامعه دبیران: شامل کلیه دبیران ادبیات فارسی دوره راهنمایی که حداقل دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم ادبیات فارسی می باشند و در سال تحصیلی ۱۳۸۷-۸۸ در مدارس شهر همدان به تدریس این درس اشتغال دارند که تعداد آنها ۱۴۰ نفر است. ۲- جامعه کتابهای درسی که عبارتند از کتاب های فارسی پایه های اول و دوم و سوم راهنمایی. روش نمونه گیری از هر دو جامعه آماری، تصادفی ساده می باشد. در این پژوهش ۹ سؤال فرعی مطرح شد و با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته، این سؤال ها مورد بررسی قرار گرفتند و داده های گردآوری شده، به وسیله نرم افزار آماری SPSS مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. برای تحلیل سؤالات نیز از آزمون های آماری خی دو و نامستقل و تحلیل محتوای کتاب های درسی استفاده شد. مهم ترین یافته های این پژوهش به ترتیب زیر می باشد:

۱- برنامه درسی فارسی دوره راهنمایی بر مؤلفه زیبایی شناسی در حد زیاد، بر مؤلفه کنجکاوی، نوآوری و تفکر انتقادی در حد متوسط و بر مؤلفه انجام تکالیف در قالب تولید آثار هنری تأکید کمی دارد.

۲- روشهای تدریس و روشهای ارزشیابی برنامه درسی فارسی دوره راهنمایی با رویکرد تربیت هنری همخوانی کمی دارد.

۳- بین دیدگاه دبیران مرد و زن درباره میزان تأکید کتاب های فارسی دوره راهنمایی بر تربیت هنری تفاوتی وجود ندارد.

۴- از بین کتاب های فارسی پایه اول و دوم و سوم راهنمایی کتاب پایه اول بیشترین تأکید و کتاب پایه سوم کمترین تأکید را بر مؤلفه های تربیت هنری دارد.

فصل اول . کلیات

۲ مقدمه

۳ بیان مسئله

۶ اهمیت و ضرورت مسئله

۸ اهداف پژوهش

۹ سؤالات پژوهش

۱۰ تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش

فصل دوم . مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۲-۱- مبانی نظری پژوهش

۱۶ مقدمه

۱۶ تعریف هنر

۱۷ ضرورت هنر و کمک آن به تعلیم و تربیت

۲۰ هنر یک محرک برای آموزش

۲۰ کار هنری- خلاقانه و خود انگیزه

۲۱ هنر به یادگیری کمک می کند

۲۱ آموزش بر پایه هنر یک ضرورت برای پیشرفت

۲۲ برنامه درسی هنری
۲۶ تربیت هنری
۲۹ ده درس که هنر به ما می آموزد
۳۰ تاریخچه تربیت هنری
	ارتباط ادبیات و هنر
۳۶ ادبیات نوعی هنر است
۳۸ شعر
۴۰ قصه
	ابعاد تربیت هنری
۴۰ - زیبایی شناسی
۴۱ زیبایی شناسی در عصر کنونی
۴۲ اهداف آموزش زیبایی شناختی
۴۳ - ماهیت کنجاوی
۴۳ ریشه و رشد کنجاوی
۴۳ کنجاوی و اضطراب
۴۴ - خلاقیت و آفرینش گری
۴۶ - تفکر انتقادی

۴۸ تدریس هنرمندانه

۵۲ معلم هنرمند

۵۴ ارزشیابی هنری

۵۷ دشواری های ذاتی ارزشیابی هنری

۵۸ ابزارها و روشهای ارزشیابی در حوزه هنر

۶۱ انجام تکالیف در قالب هنر

۶۲ جمع بندی

۲-۲- مبانی تجربی پژوهش

۶۵ مقدمه

۶۵ تحقیقات داخلی

۶۹ تحقیقات خارجی

فصل سوم . روش شناسی پژوهش

۷۳ مقدمه

۷۳ شیوه پژوهش

۷۴ جامعه آماری

۷۵ روش نمونه گیری

۷۶ ابزار جمع آوری اطلاعات

۷۶ رویی ابزار تحقیق

۷۶ پایایی ابزار تحقیق

۷۶ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

فصل چهارم . تجزیه و تحلیل یافته های پژوهش

۷۸ مقدمه

۴-۱- تو صیف ویژگی های عمومی پاسخ گو یان

۷۹ ۴-۱-۱- جنسیت

۸۰ ۴-۱-۲- میزان تحصیلات

۸۱ ۴-۱-۳- سابقه تدریس

۴-۲- تجزیه و تحلیل سؤالات به تفکیک سؤال

۸۲ ۴-۲-۱- تجزیه و تحلیل سؤال اول

۸۳ ۴-۲-۲- تجزیه و تحلیل سؤال دوم

۸۴ ۴-۲-۳- تجزیه و تحلیل سؤال سوم

۸۵ ۴-۲-۴- تجزیه و تحلیل سؤال چهارم

۸۶ ۴-۲-۵- تجزیه و تحلیل سؤال پنجم

۸۷ ۴-۲-۶- تجزیه و تحلیل سؤال ششم

۸۸ ۴-۲-۷- تجزیه و تحلیل سؤال هفتم

۸۹ ۴-۲-۸- تجزیه و تحلیل سؤال هشتم

۹۰ ۴-۲-۹- تجزیه و تحلیل سؤال نهم

فصل پنجم . نتیجه گیری و پیشنهادات

۹۸ مقدمه

۹۹ نتیجه گیری به تفکیک سؤال

۱۰۳ جمع بندی نهایی

۱۰۴ پیشنهادات

۱۰۶ محدودیت های پژوهش

فهرست منابع

پیوست ها

چکیده انگلیسی

عنوان انگلیسی

فهرست جداول

- جدول ۱-۱-۴- توزیع فراوانی و درصد پاسخ گویان بر حسب جنسیت ۷۹
- جدول ۱-۲-۴- توزیع فراوانی و درصد پاسخ گویان بر حسب میزان تحصیلات ۸۰
- جدول ۱-۳-۴- توزیع فراوانی و درصد پاسخ گویان بر حسب سابقه تدریس ۸۱
- جدول ۱-۲-۴- بررسی میزان تأکید برنامه درسی ادبیات فارسی بر پرورش حس زیبایی شناسی دانش آموزان ۸۲
- جدول ۲-۲-۴- بررسی میزان تأکید برنامه درسی ادبیات فارسی بر ترغیب حس کنجکاوی دانش آموزان ۸۳
- جدول ۲-۳-۴- بررسی میزان تأکید برنامه درسی ادبیات فارسی بر ترغیب نوآوری دانش آموزان ۸۴
- جدول ۲-۴-۴- بررسی میزان تأکید برنامه درسی ادبیات فارسی بر پرورش روحیه انتقادی دانش آموزان ۸۵
- جدول ۲-۵-۴- بررسی میزان تأکید برنامه درسی ادبیات فارسی بر انجام تکالیف در قالب تولید آثار هنری ۸۶
- جدول ۲-۶-۴- بررسی میزان همخوانی روش های تدریس برنامه درسی ادبیات دوره راهنمایی با رویکرد تربیت هنری ۸۷
- جدول ۲-۷-۴- بررسی میزان همخوانی روش های ارزشیابی برنامه درسی ادبیات دوره راهنمایی با رویکرد تربیت هنری ۸۸
- جدول ۲-۸-۴- آزمون t برای تعیین تفاوت بین دیدگاه دبیران مرد و زن درباره میزان تأکید کتابهای فارسی بر تربیت هنری ۸۹
- جدول ۱-۹-۲- بررسی کتاب فارسی پایه اول راهنمایی از نظر میزان تأکید بر مؤلفه های تربیت هنری دانش آموزان ۹۱
- جدول ۲-۹-۲- بررسی کتاب فارسی پایه دوم راهنمایی از نظر میزان تأکید بر مؤلفه های تربیت هنری دانش آموزان ۹۳
- جدول ۳-۹-۲- بررسی کتاب فارسی پایه سوم راهنمایی از نظر میزان تأکید بر مؤلفه های تربیت هنری دانش آموزان ۹۵

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۱-۴- توزیع فراوانی پاسخ گویان بر حسب جنسیت ۷۹
- نمودار ۲-۱-۴- توزیع فراوانی پاسخ گویان بر حسب میزان تحصیلات ۸۰
- نمودار ۳-۱-۴- توزیع فراوانی پاسخ گویان بر حسب سابقه تدریس ۸۱
- نمودار ۱-۲-۴- توزیع فراوانی پاسخ های سؤال اول ۸۲
- نمودار ۲-۲-۴- توزیع فراوانی پاسخ های سؤال دوم ۸۳
- نمودار ۳-۲-۴- توزیع فراوانی پاسخ های سؤال سوم ۸۴
- نمودار ۴-۲-۴- توزیع فراوانی پاسخ های سؤال چهارم ۸۵
- نمودار ۵-۲-۴- توزیع فراوانی پاسخ های سؤال پنجم ۸۶
- نمودار ۶-۲-۴- توزیع فراوانی پاسخ های سؤال ششم ۸۷
- نمودار ۷-۲-۴- توزیع فراوانی پاسخ های سؤال هفتم ۸۸

فصل اول :

کلیات

مقدمه

امروزه پژوهش را کلید حل بسیاری از مشکلاتی می دانند که بشر با آنها مواجه است. انسان همواره در حال اندیشیدن برای حل مسائل و مشکلات ریز و درشت زندگی خویش، و نیز بهبود بخشیدن به کیفیت زندگی خود است و مؤثرترین و کارآمدترین روش برای حل مشکلات خویش را اندیشیدن و پژوهش درباره موضوعات مختلف می داند. پژوهش حاضر نیز با هدف بررسی چگونگی زیباتر، شیرین تر و دلنشین تر کردن یادگیری، اندیشه و در کل زندگی برای دانش آموزان است. این امر که ضرورت آن در بخش های بعدی به تفصیل توضیح داده شده است تأثیری شگرف در بالا رفتن کیفیت زندگی انسانها دارد. انسان هایی که به وسیله هنر و از طریق روش های هنرمندانه تربیت می شوند این تأثیر را تا آخر عمر در روحیه و رفتار و منش خود به همراه خواهند برد و این راهی است برای داشتن جامعه ای شاد و به دور از معضلات فرهنگی و روانی و رفتاری. "در واقع انسان های نخستین نیز با هنر و بازی، همه تجربیات و آرزوهای خود را بیان می کردند و از طریق همان رفتارها و کردارها، همه سنتهای زیبای شعری، موسیقایی و در نهایت فرهنگ، فلسفه و تعلیم و تربیت را در جهان بنا نهاده اند و رواج داده اند". (میرزایی، ۱۳۷۰، ص ۲۸) با توجه به کارکردهای متنوع هنر می توان گفت ما به تربیت هنری بیشتر و بهتر به منظور پرورش انسان های کامل و رشد یافته یعنی شهروندانی که تمدن شایسته و مناسبی را ارزشگذاری کنند نیازمندیم. (امینی، ۱۳۸۴، مقدمه)

این بخش از پژوهش سعی در تبیین مسأله و اهمیت و ضرورت پرداختن به آن دارد. همچنین اهداف اصلی و فرعی پژوهش و نیز سؤالات اصلی و فرعی بیان شده اند و در پایان تعاریف مفهومی و عملیاتی از متغیرهای پژوهش ارائه شده اند.

بیان مسأله

یکی از کارکردهای نهاد آموزش و پرورش در هر جامعه‌ای، که مبین بخش مهمی از اهداف این نهاد می‌باشد، تلاش در جهت رشد و شکوفایی قابلیت‌ها و استعداد‌های هنری و زیبایی‌شناختی دانش‌آموزان و یا آنچه که اصطلاحاً تربیت هنری نامیده می‌شود، است. اهمیت این کارکرد متأثر از این واقعیت است که آموزش هنر و تربیت هنری در رشد و بروز استعدادها و قابلیت‌های شناختی، عاطفی و مهارت‌های دانش‌آموزان نقش و تأثیر سازنده‌ای دارد. این تأثیرات البته به دلیل وجود قابلیت‌های ذاتی و نهفته در قلمرو هنر است. چراکه هنر تجسم خلاقیت انسان و حس زیبایی‌شناسی اوست (امینی، ۱۳۸۴، ص ۱۳).

هاوس من^۱ (۱۹۷۱) تربیت هنری را ناظر بر آموزش حواس مختلف، رشد تجارب حسی و لمسی، حساسیت و برخورد عمیق با جلوه‌های بصری هنری و نقادی هنرمندانه می‌داند. در واقع از نظر وی "تربیت هنری شامل آموزش اساسی حواس و رشد آگاهی متعالی از تجارب بصری، آفرینش و فهم اشکال نمادین بصری و نیز رشد رویکرد آگاهانه نسبت به تصورات بصری در نقاشی، مجسمه‌سازی، هنرهای تزئینی و آموزش در زمینه کاربرد و اعمال قضاوت نقادانه تجارب بصری می‌باشد (ص ۳۱)". مفهوم تربیت هنری از دیدگاه افلند^۲، ناظر بر دو معنای کاربردی (عملی) و تئوریک (حوزه پژوهشی) می‌باشد. از نظر وی "اصطلاح تربیت هنری به معنای تدریس هنر، به یک عمل یا فعالیت اشاره دارد و بعنوان یک حوزه تحقیقی و پژوهشی، فرایند یاددهی و یادگیری در هنر را مورد مطالعه و بررسی قرار می‌دهد." او هدف تربیت هنری را عبارت از توانا ساختن دانش‌آموزان و افراد دیگر به کسب مهارت‌های مربوط به بیان و ابراز هنرمندانه، طراحی، ارزش‌گذاری و قدردانی نقادانه و نیز کسب آگاهی از هنر و تاریخ آن می‌داند (افلند ۱۹۹۱). همچنین بنت رایمر^۳ به نقل از امینی تربیت هنری را به عنوان "رشد آگاهی و حساسیت نسبت به ویژگی‌های زیبایی‌شناسانه اشیاء و پدیده‌ها" تعریف می‌کند (امینی، ۱۳۸۴، ص ۸).

تربیت هنری از ابعاد و زوایای مختلف بوسیله صاحب نظران مورد بررسی و امعان نظر واقع شده است. برخی صاحب‌نظران، مانند هاری برودی^۴ اهمیت تربیت هنری را از منظر زیبایی‌شناختی و هنری صرف مطرح کرده و تأکید می‌کند که هنرها ماهیتاً نشان‌دهنده اشکال اساسی تجربه انسانی بوده که زمینه بروز احساسات و تجلی خلاقانه وی را فراهم می‌سازند. در واقع هنرها موجبات دستیابی انسان را به دانش، بصیرت، ارزشها و معانی فراهم می‌آورند که در هیچ یک از حوزه‌های

۱- Jerom Hausman

۲- Efland

۳- Bennet Rrimer

۴- Harry Broudy

۴- Shepherd and Ragan

۵- Thomas Curtis and Charles Speiker

دیگر برنامه درسی وجود ندارد. بعلاوه کسب این بصیرت و معانی عمیق دربردارنده تأثیرات و نتایج پیش رونده و استعلایی هم می باشد که به نوبه خود درون بینی، تعالی روحی، احساسی و ذوقی وی را دربر دارد. برودی ضمن اشاره به نتایج و اثرات مثبت تربیت هنری در افزایش نمرات خواندن، نوشتن و حساب، تصریح می کند که تربیت هنری نه براساس میزان کمک آن به آموزش دروس دیگر (نتایج و تولیدات غیر زیبایی شناختی) بلکه به خاطر کمکی که به رشد و گسترش ارزشهای زیبایی شناسی و درک ارزش ارزشهای زیبایی شناختی میکند، از اهمیت خاصی برخوردار است. از نظر برودی تجربه زیبایی شناسی یک تجربه مهم و حیاتی است که تمامی شناخت، قضاوت و عمل فرد بدان بستگی دارد (برودی، ۱۳۷۷، ص ۱۱۸). شپرد و راگان^۵ برنامه درسی هنر و زیبایی شناسی را ناظر بر ایجاد مجموعه ای از بینش ها و آگاهی هایی می دانند که باید نهایتاً در دانش آموزان ایجاد گردد. این آگاهی ها عبارتند از: ۱- آگاهی زیبایی شناسی ۲- آگاهی خلاقانه ۳- آگاهی انسانی ۴- آگاهی ارتباطی ۵- آگاهی انتخاب ۶- آگاهی تجربه. توماس کورتیس و چارلز اسپایکر^۶ نیز اهداف تربیت هنری را شامل: ۱- رشد مهارتهای ادراکی و عقلانی ۲- پرورش قابلیت های بیانگرانه ۳- فهم میراث فرهنگی ۴- رشد قابلیت های مربوط به زیبایی شناسی، میدانند (امینی، ۱۳۸۴، ص ۱۱۶).

تربیت هنری از ابعاد دیگری هم که واجد آثار عینی تر و ملموس تری می باشد مورد توجه قرار گرفته است. از نظر روحی و روانی، تربیت هنری در زمینه هایی مانند تخلیه روانی^۷، کاهش اضطرابها و تنش های روانی، تعدیل عواطف و کنترل احساسات، ایجاد حس خود ارزشی^۸، و اعتماد به نفس و ابراز وجود، کاهش و حل تعارضات شخصیتی، کسب بینش و بصیرت نسبت به احساسات خود و دیگران، آشکار ساختن انگیزه های ناخود آگاه، نقش و تاثیر قابل ملاحظه ای دارد (میرزا بیگی، ۱۳۷۰، ص ۳۷).

عرصه اخلاق و معنویت و کمال جویی هم قلمروی است که باید استعداد های افراد را شناخت و آن را همچون بذری رویاند و آبیاری و مراقبت کرد تا به مراحل بالاتر رشد برسد. نقش هنر در این زمینه می تواند توجه دادن انسان به فطریات و جاذبه های معنوی و راز خلقت و چرایی زیستن و هدف آفرینش باشد (محدثی، ۱۳۸۶).

نظریات تربیتی گوناگون نیز از زوایای مختلف به هنر پرداخته اند، برای مثال پایدار گرایان معتقدند که هنر اساساً یک منبع دانش، عقاید و ارزشها در مورد انسانها و جهان پیرامونی می باشد که یک بخش اساسی از آموزش و پرورش هر شهروندی را تشکیل می دهد.... ابزار گرایان، اهداف

۱- Catharsis

۸ - Self-Worth

تربیت را از منظر میزان تأثیر و کمکی که هنر اصولاً، به حصول و تحقق سایر اهداف نظام آموزشی می‌کند، مورد توجه قرار می‌دهند. آنها از تربیت هنری، به این دلیل که توجه به فهم و بیان را افزایش داده و در نتیجه به رشد ساختار زبان و ارتباط، تفکر انتقادی و مهارتهای حل مسئله کمک می‌کند، دفاع می‌کنند. از این رو در یک رویکرد جامع تربیت هنری باید هر دو بعد وجود داشته باشد. هنر باید هم به دلیل کمکهای خاص و بی نظیرش به یادگیری و هم به خاطر کمک به تحقق اهداف عمومی نظام آموزشی مورد توجه باشد.

اما متأسفانه در مدارس و مراکز آموزشی کشورمان تربیت هنری جدی گرفته نمی‌شود و در برنامه های درسی، هنر از جایگاه شایسته و مناسبی برخوردار نیست. در صحنه عمل، تربیت هنری حتی در شکل محدود و ناقص خود به مثابه یک ماده آموزشی بی اهمیت مطرح است که مدیر مدرسه برای جبران عقب ماندگی های درسی دانش آموزان در آنچه که به اصطلاح دروس مهم و اساسی نامیده می‌شود (مثل ریاضیات، علوم و ادبیات) ساعاتی از وقت محدود این درس را گرفته و به آنها اختصاص می‌دهد! طبعاً نتیجه چنین وضعیتی، محروم کردن دانش آموزان از مجموعه وسیعی از تجارب غنی آموزشی و پرورشی و قلمروهای معنایی است که تأثیری بس سازنده در ظاهر ساختن و بارور کردن استعداد بالقوه آنها دارد (امینی، ۱۳۸۴، مقدمه).

نتیجه چنین وضعیت نامناسبی در تربیت هنری در سطح خرد، محروم کردن دانش آموزان از تجارب غنی آموزشی و پرورشی و در سطح کلان، عدم موفقیت نظام آموزشی در رشد و بروز قابلیت‌های شناختی (مثلاً خلاقیت)، ایجاد نگرش‌های عاطفی مناسب و مهارتهای عملی کارآمد در دانش آموزان است. به طور کلی تربیت هنری در نظام آموزشی کشور ما از یک سو با محدودیتهای نظری و فکری و از سوی دیگر با موانع و تنگناهای اجرایی و عملی دست به گریبان است. محدودیتهای نظری ریشه در عدم اعتقاد و باور برنامه ریزان و کارورزان آموزشی به ضرورت و نقش ویژه تربیت هنری در شکوفایی قابلیتها و استعدادهای مختلف دانش آموزان و تحقق اهداف مختلف نظام آموزشی دارد. موانع اجرایی هم ناظر بر مشکلات و کمبودهای عمده ای است که در زمینه اجرای مناسب برنامه های درسی هنر در مدارس وجود دارد، از جمله اینکه در مورد سه عامل بسیار مهم یعنی کتاب، معلم و وقت متأسفانه فکر اساسی نشده است (هراتی، ۱۳۷۱، ص ۳۶۵). بر این اساس این پژوهش در صدد آن است تا ضمن تبیین جایگاه تربیت هنری در بررسی برنامه درسی مدارس، بویژه برنامه درسی ادبیات فارسی، زمینه اهتمام و پرداخت و حضور مؤلفه های تربیت هنری را در مدارس فراهم سازد.